

Megjelenik mindennap a délutáni órákban.

Előfizetési díj:
 Egész évre 12 ft, félévre 6 ft, évnegyedre 3 ft o. é.

Szerkesztői szállás: belső-tordautóca 122. sz.
 Kiadó-hivatal: A tanácsház mellett, az emelet hátsó részében.

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI NAPILAP.

Hirdetési díj: öt hasábos garmond sorért 1-ször 7 kr. 2-ször 6 kr. 3-ször 5 kr. s egyszeri beiktatás után 30 kr. bélégedj. — Hirdetések felvételnek: Helyben: a kiadó-hivatalban és Demjén László könyvkereskedésében. Pesten: Zeisler M. (király-utca 60. sz.) Bécsben: Haaseinstein és Volner-nél (Neuer-Markt 11. sz.) Oppeln Alajosnál (Wollzeile 22. sz.) Rudolf Mosse off. Zeitungs-Agent
 Nyilvántartott cikkeket: sora után 20 kr. előleg beküldése mellett a szerkesztőséghez czimzendők. — Előfizetések a hirdetési díjak a vidékről a szerkesztőséghez, helyben a kiadó-hivatalhoz küldendők be.

Igazságszolgáltatásunk a válponton.

II.
 Az igazságszolgáltatás ekkor területi, törvényhatósági jog volt. Középkori eszme — ama kor szelleme által életre hívva.

A törzsek, a nemzetségek nagy darab tartományokat bírtak, melyekből lassanként a vármegyei törvényhatóságok lettek. Politikai igazgatási és fegyverjogok volt. Az autonomia kívánta ugy. A király joga egy-két főfőtisztviselő kinevezésében központosult.

Nagy hatalom volt ez a vármegyék s azok urai kezében.

A királynak szintén jogbiztosítékra kellett gondoskodni, az urakkal szemben nehéz volt akkor felségi hatalmat gyakorolni.

E tudat adott lételt a városoknak, a kik szintén autonomiát kaptak, s területöken a politikai hatalom és igazságszolgáltatás jogát gyakorolták. Ide is a király nevezett bírót, ebben állott egyenes befolyása; mert mint önalkotásaira támaszkodhatott.

Királyi városaink — a mikor hajlamaikat szabadon követhették, a király hívei voltak minden körülmények között, paizsa a koronának a nemes-séggel szemben, a király kincses ládája.

A hány vármegyei és önálló városi politikai terület, annyi igazságszolgáltatás.

Nyolcz század kellett arra, hogy átlássuk, hogy az igazságszolgáltatásnak egynek kell lenni. Európa rég átlátta ezt — mi csak nem rég.

És a meghódolás kikerülhetetlen volt.

Az idő és kor szelleme alkotta volt hajdan a territorialis igazságszolgáltatást, az idő- és korszellem törölte most el s cserélte fel új intézménnyel.

Ma tehát a vármegyei törvényhatósági törvénysekkel egyformán megszűntek a városi autonom törvénysek.

Ma királyi törvénysek vannak meghatározott területekkel és népszámmal. Az, hogy egyik-másik törvénysek valamely régi központi városról nevezeték, nem jelzi ez vagy ama vármegyei törvénysek további életét. A mi volt, elmúlt. Új idő küszöbén állunk. A városoknak nincs több sajnálni valójuk, mint a vármegyéknek.

A modern európai igazságszolgáltatás vastörvénye előtt hajlott meg egyik mint a másik.

Jó oldala volt a megszünt rendszernek, hogy a közzévaló felkereshette a valódi érdemet s bírói székbe ültethette. De hányszor nem jutott oda a protectio, nepotismus és kortes tivornya után arra méltatlan?

Szép volt, hogy a többség választott, de a többség mikor nyilatkozhatott szabadon, önzéstelenül az utóbbi időben?

Kivált a városokban nem állottak-e elkomorító színben és hirben a bírák? Nem száz meg száz elintézetlen ügy hever az előadók asztala porában. Azon újévi ajándék, a mit Magyarország új királyi törvénysekké elintézetlen perekben a régi autonomikus törvénysekkéktől örökölnék, nem képesek engemet arra bírni, hogy bánkodjam megszűnésükért.

Mit hoz a jövő, bizonytalan. Lehet, hogy az új bíróságok kinevezésénél is nagy szerepet játszik a politikai pártszínezet, a nagyok ajánlásai, s tán még más — csak nem közérdekek is; lehet, hogy a választástól való függést a kormánytól való függés váltja fel. De bár mint legyen, az eddigi állapot korunk erkölcoseivel szemben tovább fenntartható nem volt.

A filosofusai önmegadás és a jövőben vett hit az, a mi e perczen megnyugtathat.

Baj, hogy az új bírák között a vármegyék és székek bírái nagyobb számban vannak mint a városokéi; nagyobb baj, hogy félünk kell, hogy a mit 6 bíró például városunkban elintézni nem tudott, egy egyesbíró 2—3 segédével nehezen fogja elvégezni tudni; de legnagyobb baj lenne még is az, ha hazánk hitelét sehogy megalapítani nem tudnók, ha a pénz folyvást az asztalok és ládák fenekén heverne a felvehetlenség félelme miatt, végre ha a külföld velünk igazságszolgáltatásunk hiányai miatt kereskedelmi szorosb s nagyobb mérvű egybekötésbe lépni folyvást vonakodnók!

Azt hiszem, a vármegyék volt bíráinak tulajdonom számban alkalmazása rájók nézve ajánlólevél, s nekünk garantia; buzgalmat és tevékenységeket ennek kettőznie kell, ha ugyan állami szép hivatásuk önéretével bírnak.

Másfelől a netalan kiharadt városi bírák a politikai szervezkedésnél lesznek hasznosíthatók, miből a concurréncsek száma és a szellemi erő gyarapodása foly. És ebben van óhajítani való is.

Ezek szerint s hasonló reményben bár szabad királyi városaink sok századokig fenállott kiváltság-leveleiből a főbírói intézménnyel és önálló igazságszolgáltatás megszűnésével egy arany levele

örökre kiszakadt — üdvözöljük a magyar igazságszolgálatát a reform e terén, üdvözöljük a királyi törvénysekké intézményt, bizalmat viszünk vele szemben, s kitünőségei, kivált pedig buzgó munkái irányában megillető tisztelettel fogunk viselkedni. A—Z.

Társadalmunk bajai

különös tekintettel

az öngyilkosságra.

DOB RÁNSZKY PÉTER,
 jog- és bölcsészettudor, kir. jogtanártól.

VIII.

Hát a művészet papjai és papnói?

Mindenki tudja, minő erkölcsi suly rejlik — vajmi gyakran — e szóban: **színész.** És az ilyenek is eszményeket, istennöket akarnak személyesíteni, szüz erkölcsöket és ártatlanságot akarnak tanítani! A bün erényt, a fajtalan istennöt játszik, és büntársai ott a közönségben megkoszorúzzák őt. Nem ironia, komikum és tragedia ez egyszerre?! Aldozatul mindig az erkölcs esik!

Az ifju elmegy a színházba, vagy az ártatlan lánykát vezetik be szülei e hajlékba. Hőfőhé lélekkel lép be. És ime az a szív, mely még csak angyalokkal, az ártatlanság hótiszta és a szemérem rózsaszín angyalaival lakott együtt, kezd megtelni sötét, fajtalan alakokkal; a gondolat, mely arany-felhőként lebegett a szeplőtelen homlokon, foltot és szennyet kap. És mi csabított, mint a bün? Könnyen szokdelle itt lebeg — a **ballett.** Egy rózsaszínű szörny, mely büns kéjre hív. Mosolya, tekintete, mozdulatai, a fel-fel röppenő hullámszárnyak, melyek bódító hatalommal ragadják meg az ittas érzékeket, ezen ezernyi inger és csáb, amely tanítják a „művészet templomában“ az erkölcsöt, nemesítik az izlést, termékenyítik a fogékony hajlamokat; így ápolják a miveltiséget.

Jobb, ha elfedjük oltárainkat, melyeken az erényt a bün fojtogatja!

És ide vezetnek be az ártatlanságot, hogy tanuljon bünt, hogy a szüz sziv fertővé legyen, melyben a felgyújtott érzékek és kéjes gondolatok népe fürdik.

Igy vész el minden pillanatban egy-egy hótiszta lélek. Hány bukott lélek, hány megfertőzés, hány kétségbeesés, hány áldozat kerül ki a művészet e „templomaiból“? Jobb volna bezárni ajtóit!

Valóban ezt kellene Oviddal*) ajánlanom, ha csak a színházak kiszámíthatatlan erkölcsi horderejét mivelődésünk szolgálatában, azon szomorú gyakorlati visszaéléseken felül nem kellene helyeznünk, melyek színészeink magán életében és színészetünk nyilvános productióiban nem ritkán egész a botrányosságig mennek, de melyek korántsem az intézet természetes gyarlóságai, hanem inkább **mesterségesen** tenyésztett kikapások, és nagyrészen ép úgy az intézetek előjáróinak, mint azon erkölcsrontók lelkét terhelik, a kik a közérköcs és nemesbülés ezen **ország** hajlékait nem telten ezélokra és kalandvadászatokra használják. Nem szölok tovább, az élet elmondja a többit.

De annyi szentül áll, hogy a mételey nem a nemesirányú intézet természetében, hanem a fajtalan közönség vérebén van. Annak az utját azonban be lehet vágni, hogy a legszentebb intézetek egyike tovább is csak egy olyan „magasabb“ bünház-féle legyen, azáltal, ha ugy a művészet kiszolgálói, mint szereplősként tartalma iránt szigorú és erélyes erkölcsi kívánalmak állíttatnak fel és vitetnek keresztül.

Hogyan? Hát azoktól, a kik mindenuap erkölcsöket, eszményeket, isteneket vannak hivatva produkálni és megkedveltetni, nem lehet megvárni, hogy ne lázítsák szakadatlanul a nemesebb érzékeket hazug színelésükkel, ironikus kijátszásukkal?! Meddig tőrjünk még garázdálkodni a bün az erény templomában?!

Epen ez a hajlék legyen az, mely — nyílt titok — a fajtalan közönség különösen kiváltságolt kereskedőhelyeivé süllyedt?!

Hol a Krisztus, a ki e templomból is kiűzze az aljas kufárokat és erkölcoagyilkoló bacchanáliákat?! Törvényt és apostolokat az erkölcsnek! Ez a szükség és jelszó.

Európai utazásaim alkalmával több helyütt, de főkép a gyártómű Mülhause- és Freiburgban (Breisgau) a legtekintélyesebb gyártalajdonosok saját szájából hallottam, sőt gyakorlati berendezéseikben szememmel győződhettem meg arról, hogy a gyár egyszerűen egyszerű erkölcsi intézet, pedig néha-néha 500—1000 munkás és munkásnő dolgozik együtt; mert a gyárur nemcsak hogy fel nem vesz munkásai közé **fedett** erkölcsi egyéne-

*) Ovidius: Trist. lib. II. mondja Augustus császárhoz:

Ut tamen hoc fatear, ludi quoque semina praebent. Nequitiae: tolli tota theatra jube.

ket, de benn a gyárban is szakadatlan erkölcsi ellenőrzés és gondozás alatt állanak az arra különösen hivatott felügyelők és felügyelőnők éber szemeltartása mellett.

A mi e gyárakban és az egyszerű munkás népnél lehet, az ne legyen keresztülvihető ezen — par excellent — erkölcsi intézetekben és „mivelt“ népnél?!

Van egy hegyeket megingató hatalom, mely lankadatlan erély mellett csudákra képes, ez — az akarat.

Csak akarnunk kell a jót, az erkölcsöt és a fajtalan szimbórisó összeomlanak. **Törvényben és társadalmi kívánalmakban kell megállapítani azon erkölcsi mértéket, melyet minden színésznek és színésznőnek meg kell ütni,** ép úgy mint az állam és társadalom másoktól is megkíván bizonyos minősítvényi táblát és erkölcsi bizonyítványokat. Ez semmi egyéb mint jogos és méltányos.

Mindezt azért kívánom, mert a színészet óriási erkölcsi rendeltetését mélyen belátom, különösen ma, midőn oly kulturszükséglet a színházak látogatása, mint akár a harapás kenyér. Még nagyobb jelentőségű, ha meggondoljuk, hogy ma a hanyatlott vallási állapotok mellett, midőn az elhanyagolt vagy egészen elvetett dogmák mellözésével egyszerűen azon **erkölcsi** és józan **életrend** is figyelmen kívül marad, melyet az elavult hitágazatok többé vagy kevésbé sikerülten, de mindenesetre tartalmaznak. Ma az erkölcs, a finom és nemes izlés ama tanait, melyekre — nem ritkán — eddig a hitágazatok tanítottak, az erkölcs intézeteiben kell megszereznünk nagy részben.

És itt van a színészet legnagyobb és legmagasabb jelentősége. Élő, eleven példák ragadják meg a színészt az érzékeket, úgy, hogy sokszor egy meghatározó jelenet, vagy csak egy megragadó mozdulat jobban és maradandóbban hat, mint egy raktár-biblia! Verba movent, exempla trahunt.

Igazán odajutottunk, hogy a mik régen a templomok voltak, azok ma a színházak. Ezen állítom igazolásul hivatkozom a jelen építészeti műremekeire. Régen, mikor — ugyszólván — mindenki csuklyában járt, midőn az ember más szükségét nem érzett, mint az égbetaló törekvés szükségét, midőn minden „földi“ érdek az ember „méltóságán és küldetésén“ alulnak tartott: akkor csak e szót kellett kimondani: **Jeruzsálem!** és az egész keresztény világ keresztet és bárdot vett vállaira és százezernyi csoportokban vonult a szent sít vérdelmére. Akkor boldog volt kiki, ha mindenét „ad maiorem Dei gloriam“ az egyház helytartójának perselyeibe rakhatta; de a mire itt főleg hivatkozni akarok, akkor az istennek nagyszerű hajlékokat, kolossális templomokat emeltek, ép úgy, mint a régi egyptusiak pyramisokat. Ma ez máskép van.

Azt, hogy valahol nagyszerű templomokat építenének, mai nap csak ritkán, — hogy ne mondjam — egyáltalán nem hallani, vagy ha igen: akkor évtizedeken át húzódik az építkezés, melyet nyomoru alalmaznak k-l-l tengetni. (Teszem: a híres kölni dom mai napig sem tudott felépülni még egy, a mint tervezve van, vagy hogy messzebb ne menjünk, ott láthatjuk évtizedek óta a pesti Lipót-templom tetőtlenül meredő tornyait.)

De ha egy muzeum, egy Walhalla (például Regensburgban 8 millió tallérba került!) vagy a Hermann-émlék a teutoburgi erdőben!) vagy egy színház szükséges, mint bűvös vessző varázsütése alatt kelnek ki a földből pillanatnyi idő alatt a legpompásabb műemekek.

Ez, az értelmi és erkölcsi mivelődés tere az ma, mely elfoglalta a régen oly hatalommal és korlátlanul uralt vallások birodalmát. A hit hátrál a tudás hódító léptei előtt, a meggyőződés mind nagyobb tüzzel kergeti a hit találgatásait, a babonák és csudák torzképeit elhomályosítja a bonczoló bírákat és haladó buvárlat diadalmas szellemének napként ragyogó dícsővezete. Ma nem hinni, hanem tudni, nem csak imádkozni, hanem egyszerűen és főkép **dolgozni** a jelszó.

Ez a mi korunk dícső hitvallása. Így egyesül a legboldogított összhangban a nagy parancs: **imázzál és dolgozzál!** Csak hogy aztán kövessük is e szent parancsot, akkor bekövetkezik az az igazság, hogy a ki magán segít, azon az isten is segít.**) Am kísértünk meg!

A „Kol. Közl.“ eredeti távsürgönye.

Bécs. Sem Herbst, sem Brestl nem lesznek pénzügyérek, Holzgethan viendi ideiglenesen e tárczát.

**) Az öngyógy ismeretes elve: „aide toi et Dieu t'aidera.“

Odessa. 28 óriás ágyu érkezett ide 14-et Kertsbe vittek. Khokanddal harczra kerül a dolog, a khán nem akarja a politikai menekültkétek kiszolgáltatni.

Lieflandban az orosz nyelvet tették tannyelvé, ez ellen az országgyűlés tiltakozik s kiváltságaira és a szerződésekre hivatkozik.

Prága. Hirszerint Gablencz nevezeték ki konstantinápolyi követnek.

Legujabb táviratok.

Berlin, decz. 5. A bécsi porosz követ megbízott, hogy Andrassy sürgönyére válaszolóját jelentse ki az osztrák kormányának a német császárság feltétlen beleegyezését a kijelölt békepolitikába, s legyen az kezessége a két állam együtt haladásának.

Brüssel, decz. 5. A miniszerkrisis befejezetnek tekinthető, minthogy Theux grófnak sikerült az új kabinetet megalakítani a jobboldal eme tagjaiból Kinddenayer senator külügyér, Malou senator pénzügyér, Thoissen képviselő igazságügyér, Schöllaert képviselő belügyér, Keneas tbk. hadügyér, Van Hoorde képy. közm. Dumortier tárczanélküli miniszter.

Páris, decz. 5. A császárság alatt a legfelsőbb katonatisztek osztályozása végett a tábornagyokból alakult szokott bizottságot a hadügyér legujabban hat osztályozási bizottság által helyettesítette a törzskar, gyalogság lovasság, tüzérség, csendőrség és egészségügyi csapatok szerint.

A kolozsvári városi bizottság 20-as albizottságának munkálata.

(Folytatás.)

118. §. A főkapitány a polgármesternek évnegyedenként, a bizottságnak pedig fél évenként részletes jelentést tesz a városi rendőri ügy állásáról és hivatala ügyfolyamáról.

119. §. A főkapitányt távollétében vagy akadályoztatása esetében a polgármester által kijelölendő valamelyik alkapitány helyettesíti, azon jogokkal és kötelezettségekkel, melyek a főkapitányt megilletik.

II-ik Fejezet.

A Rendőrbíró.

120. §. Rendőrbírói hivatalt oly kolozsvári illetőségű egyén viselhet, a ki az 1870. XLII. t. cz. 66. §-ában elősorolt kellékeken felül még legalább azt igazolja, hogy az elméleti bírói államvizsgát letette.

121. §. A rendőrbíró azon ügyeket, melyek hatásköréhez tartoznak, önállóan és saját felelőssége alatt intézi és igazítja.

122. §. A rendőrbíró hatásköréhez tartoznak az 1858-ik június 20-án kibocsátott nyilvántartásban elősorolt és a bünt. törv.-könyv következő §§ aiban szabályozott kihágások, u. m. 299, 307, 315, 317, 318, 319, 320, 321, 323, 324, 326, — 330, 333, 334, 338, 343, 344, 345, 348, 349 — 253, 354, 355, 359, 361 — 368, 370, 371, 372 — 374, 375, 379, 380, 381, 382, 383, 386, 387 — 392, 394, 397, 398, 399, 400 — 402, 403, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 421, 422 — 425, 426, 427 — 430, 431 — 433, 434 — 459, 460 — 466, 468, 469, 470, 471 — 477, 478, 497, 496, 498, 499, 509, 511, 512 — 514, 515, 516, 5 7 — 521, 522, 524, 525, melyhez még járulnak mindazon hatályban levő külön rend-letelekben foglalt tilalmak elleni kihágások, melyek a fegyverek készítésére, üzletére, birtokára, használására és viselésére vonatkozóan, vétségeknél nyilvántartva nincsenek.

123. §. A megelőző §-ban elősorolt kihágások iránti eljárást az 1858. márczius 5-kén kelt belügyminiszteri rendelet szabályozza.

124. §. A rendőrbíró mellé egy irnok esetleg egy aljegyző alkalmaztatik, kik fölött ő rendelkezik.

125. §. Koteles a hozzá jelentett kihágási eseteket legfeljebb 8 nap alatt tárgyalni és eldönteni s a felek kívánatára 3 nap alatt az ítéletet, illetőleg büntető lajstrom másolatát kiadni.

126. §. Az ítélet ellen bejelentett, illetőleg beadott fellebbezvényt tartozik legkésőbb 3 nap alatt, a vonatkozó iratokkal együtt, a polgármesterhez felterjeszteni.

127. §. A rendőrbíró köteles a városi bizottságnak évnegyedenként jelentést tenni a feljelentett kihágások mennyiségéről, valamint arról, hogy azokból hányat intézett el s hány van függőben és mi oknál fogva: minden év végéig pedig egy kimutatást terjeszt be az egész évre vonatkozó ügyforgalomról, mely kimutatásban a kihágások egyes nemei ugyszintén az is kitüntetendő, hány kihágási eset intézetet el egyezség-hány ítélet által; hány terjesztett fel fellebbezvényt utján s ezek közül hány hagyott helybe és hány változtatott meg; összesen mennyi pénzbírság szabott ki és mennyi hajtattott be belőle, hogy a netáni hátralek miatt nem lett felhajtva, egyuttal köteles levén a szegények alapjához beszolgáltatott bírságpénzekről a nyugtákat jelentéséhez csatolni.

